

KIS-500 – Gl. apophantique

(GE – 27 08 96)

Orin furmel ar ger eo Gr. *ajpofantikov* "o haeriñ" (Gr. *ajpofaivnw* "ober anadiñ, lakaat e goulou, diskouez ; diskleriañ, reiñ da anaout ; diskuliañ ; dienaat, prouiñ ; diskleriañ (madoù, korvoder) ; lakaat da vezañ ; lakaat da zont (testoù) ; kenderc'hañ, krouiñ" ; *ajpovfanto* "dezrevell"). Gant ARISTOTELES e voe roet d'an termen er Boelloniezh ar ster arbennik bet trebadet er yezhoù o deus eñ amprestet : "a-zivout un dezrevell a c'haller lavarout gwir pe faos, eleze lakaat e furm un haeradenn yaus (Gr. *katafatikov*", Gl. *affirmative*) pe nac'hus (Gr. *ajpofatikov*", Gl. *negative*)". Sl. KIS-482, La-10, pp. 307 hh.

An aters boas a lakaer er yezhouriezh dirak un termen arbennik eo : hag eñ vo amprestet dre zezneuziañ e furm orin pe luniñ dezhañ ur c'hevatal diwar gedrannoù brezhonek. Ken boas all hon respont : an daou war un dro. Prizius e vo kaout ur Br. **apofantek** da zerc'hel start ar c'hevre etre ar yezhoù en o c'hevelleriezh da herouezañ al lavar bed *hag* un termen du-mañ da zerc'hel oberiek rouedad emframmoù dezevout ar brezhoneg.

Un doare da intent an termen eo empentiñ daou gendehaezer, an eil oc'h ober un dodad, oc'h eztaoliñ ul lavarenn, egile o tarbenn pe o tizarbenn an dodad, oc'h adkemer al lavarenn d'he ategañ pe d'he gwadiñ. Ul luniñ darempredoù heñvel a anavezomp er C'henwerzh : ar gwerzher o kinnig aozadoù pe wazadoù, an arval ouzh o frenañ pe o nac'h o frenañ. A hevelep kinnig e reer Br. *arougorañ*, Gl. *proposition* (GEAK. p. 192). Er Boelloniezh, eus kinnig ul lavarenn da c'hortoz ma ve yaet pe nac'het e c'hallfed ober Br. **arouzodiñ** hag eus al lavarenn un **dezrevell arouzodat** (Gl. *énoncé apophantique*).

A-gevenep d'an dezrevelloù arouzodat ez eus dezrevelloù na c'haller lavarout int gwir pe faos dre benn ma tec'heriont un aters, un het, ur bedenn pe dre ma teanvont hep mui. Nag e henc'hresianeg nag er yezhoù all n'eo bet arouezet ar rumm a amparont. Padal e c'haller klask un anvad dezho e brezhoneg. Er C'hramadeg, spisoc'h : e studi " al lavar evel lodek e dialusk ar gedvuhez " e'm eus kinniget deverañ

diwar ar stirann Br. *-heb-*, elfenn gentañ ar steudad o vezañ Br. *hebiñ* "kemer perzh er gedvuhez dre al lavar" (KIS-291, La-08, p. 170). Evit ar furmoù lavar "ma kaver ar bommoù fromel, an tridennoù, ar gourc'hemennoù hep emell a-berzh meizadoù pe varnadoù" e kinnigan Br. *derhebiñ* (KIS-291, id., p. 171). Nes eo hevelep keal d'an hini a glaskomp dec'heriañ war-bouez an diforc'h koulskoude ne sell nemet ouzh ul lod eus erdal ar rumm kevenep d'an arouzodiñ : lezel a ra er-maez an *deanviñ strizh*. Hemañ a gaver da skouer el lavarenn : " Greomp Artos eus ar c'hi-mañ " na c'haller ober anezhi un dodad gwir pe faos, a-gevenep d'al lavarenn all : " Artos a reer eus ar c'hi-mañ ", *arouzodat* pa c'haller he darbenn pe get. Kinnig a ran derc'hel ar stirann *-heb-* ha luniañ Br. **arouhebiñ**.

Abegoù an dibab zo : a) an durc'hadur ster harpet war Kb. *gohebu* "[...] to speak, say, utter [...]" (ster bredelfennadel Br. *gouhebiñ* n'eo ket ur skoilh, evitañ da zont eus un *-heb-* all — hep ma ve ezhomm eus ur bredelfenner da ouzhpennañ e sav a-du ivez kement a ya a-enep !) b) an heñvelluniañ gant *arougoriñ* hag *arouzodiñ*, *arouhebiñ* o vezañ intentet : "kinnig hebadoù". Eus an dezrevelloù " Anvomp Artos ar c'hi-mañ " pe " Ra vo benniget santez Anna ! " e rafed enta **dezrevelloù arouhebat**.